

Húsvét után

Kedves Barátaim,

Czigány Enikő festőművész és grafikus harmadik egyéni kiállításán vagyunk együtt. Együtt két teremnyi vászonnal és papírral. Együtt vagyunk egy csomó hihetetlenül gyönyörű színnel. Vagy nem is olyan sokkal?

Lehetséges-e együtt lenni a színekkel? A színekkel úgy, hogy kiszabadulnak a felületek és a tárgyi dimenziók fogságából, saját felületességükből, ugyanakkor nem önállósulnak denaturált műanyaggá és nem terjeszkednek despotává?

Igen, lehet: a válasz a falakon függ. És – ha jól látom – mindenekelőtt két réteg együttlétéből áll elő Enikő képein.

Az egyik valami tájszerű elem. Domszerű hajlat, fasornak tűnő csík, barázda jellegű sáv, a lent és a fent délibábjá. Emlékek és idézetek a tájképfestészetből. A színmezők egy részét némi önkénnyel mezőszínként azonosítjuk.

A másik tartomány átmenet. Tárgyatlan és önértékű tónusjáték. A szín találkozása a fénnel, mely nem annyira létrehozza, mint inkább kioltja a színt, mely a világosságtól távolodva érik telítetté. Folyamatos, sűrűsödő-oldódó közeg, és mégsem osztatlan, mert a tónusátmenet irányára merőleges ecsetkezelés nyoma rengeteg apró finomszállra bontja.

E mozdulatlan és tájolatlan sebesség mögött felszabadul a táj és olyan *síktávlatot* kap, amely a természetben nem adott. Némely megközelítésben *majdnem egyszínű*; más képeken *majdnem többszínű*.

És mégis megnevezhető.

Caput mortuum. A kiállítás címét adó latin kifejezés azt jelenti, „halotti fő”, „halott fej”, egy „halott feje”. Egyszóval: halálfej. Az alkímisták így nevezték azt a koponyát, amellyel az alkímiai műveletek után visszamaradt hasztalan anyagot jelképezték. Az egyik legközismertebb ilyen anyag a rozsdas, a vas oxidációjának az eredménye.

A festészeti szaknyelvben a *caput mortuum* éppen egy rozsdaszerű szín neve, mely nemcsak az említett alkímista jelképen keresztül kapcsolódik a halálhoz. Pár száz évvel ezelőtt ugyanis múmiák burkából állították elő ezt a lilásvörös festéket, melyet ezért múmiabarnának vagy egyiptomi barnának is neveznek.¹

Ezen a pigmenten² alapul és árnyalataiból dolgozik a kiállítás főhelyén látható képpár. Finom utalásként a művészet ősi tapasztalatára, hogy a veszteségből – nem kevés áttétellel – ajándék lesz. A halál valahogyan életté változik. A kezeink között.

Mert az ember a mínuszból alkot.

Nem a nullából.

A nullából Isten teremt.

Az első, pontosabban a nulladik napon világosságot csinál a Teremtő. Erre nagy szüksége van, hiszen folytatódó munkáját csak ebben a fényben láthatja, „hogyan jó”. De vajon milyen fényt teremtett? Ezen töpreng Konrád György játékos kérdéssora.

Helyes-e, hogy a színeket gyarló önösséggel mindaddig magunkra, emberekre vonatkoztattuk?

Hogy nekünk mi tetszik, mi esik jól és mi tesz jót? Mintha a látható dolgoknak a mi kedvünkért adott volna színeket a teremtő az ő számtalan óriási és pindurka ecsetjével?

Mintha az univerzum nem lenne *a priori* színes? Önmagában a maga, a fény, és az égi festőművész kedvére?³

Enikő képzelete élményszerűen kivehető *festői* utakon vezeti a tekintetet. Nem fetisizálja a hordozót, a vásznat vagy a papírt, nem vágja a szemünk közé a festéket, de elrejtteni, tökéletesre pucolni sem akarja. Figyelmesen válogatott ecsetmozdulatainak a nyomai szinte önálló, már-már színfüggetlen műként élnek és élvezhetők a képeken.

A fokozódó, tükröződő, helycserélgető és elhasonuló képtartományok határain visszafogottan csillog az a fény, amely nem található meg a természetben.

„Süt a mindenség“.⁴

Köszönöm Enikőnek, hogy fest, és gratulálok a kiállításához, melyet ezúton örömmel megnyitok.

Budapest, 2007. május 5.

Czigány Ákos

¹ Id. http://en.wikipedia.org/wiki/Caput_mortuum

² Kurt Wehlte: *A festészet nyersanyagai és technikái*, ford. Maria Magdalena Fischer – Juhász Emese, Balassi Kiadó, Budapest, 2004, 139. o.

³ Konrád György: *Nemcsak a tüzet, a színeket is elloptuk*, in: Maurer Dóra – Prosek Zoltán (szerk.): *Eleven szín / Living Color: Vasarely Múzeum, Budapest, 2007.01.26–2007.04.30.*, Nyílt Struktúrák Művészeti Egyesület, Budapest, 2007, 5-6. o.

⁴ Nagy László: *Kék hegyek hidege* című verséből.